מראי מקומות - קידושין

דף ג.

א. מפני שדרכו ליגדל על כל מים

פרש"י, דדיני מעשר נלמדים מגורן ויקב, מה גורן ויקב גדלין על רוב מים, ומתעשרין אחרי שנה שעברה, כמו כן כל דבר שגדל על רוב מים דינו לעשר בשנה שעברה. והק' **העצמות יוסף** (ב:), א"כ דדין זה נלמד מגורן ויקב, למה הדין הוא דבאילנות אזלי' בתר שעת חנטה לענין מעשרות, ואילו בגורן ויקב, דמקור הדין הוא מהם, אזלי' בתר הבאת שליש. וביאר דטעמא דאזלי' בתר חנטה הוא משום דבעת החנטה נראה הפרי כאילו יצא כל הפרי, אבל בגורן ויקב, אם לא הביאו שליש הוי כעשב בעלמא, ולכן צריך שיביאו שליש, ונמצא דשליש בגורן ויקב כמו חנטה באילן.

ב. למעוטי חופה

פרש"י, שאם מסרה לה אביה לחופה לשם קידושין, אינה מתקדשת בכך. וק', למה נקט ציור דמסרה לה אביה לחופה, לימא ציור פשוט, דהיא הכניסה עצמה לחופה לשם קידושין. וכ' **הפני יהושע** די"ל דנקט רש"י כן משום דקרא דממנו ילפי' דין חופה הוא את בתי נתתי וכו', וא"כ הציור של התורה הוא במסירת האב. וכ' **בספר המקנה** די"ל דס"ל לרש"י דחופה היינו יחוד הראוי לביאה. וא"כ, י"ל דבכל קידושי יחוד, אפי' אם אמרי' דחופה לאו היינו קידושין, מ"מ לעולם צריכה גט, דיש לחוש שמא בא עליה, ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, וא"כ ממילא י"ל דקידשה בביאה. וא"כ יצא, דאפי' אם חופה אינה קונה, מ"מ צריכה גט. ולכן מוקמי' רש"י דוקא בקידושי קטנה, דאפי' אם חיישינן שבא עליה, מ"מ אין שייך שקידשה, שהרי היא אינה יכולה לקדש עצמה, והאב לא מסרה אלא לקידושי חופה, ולא לקידושי ביאה.

ג. ואשה בפחות משוה פרוטה לא מקניא נפשה

פרש"י, דגנאי הוא לה, ולכן בטיל לה לתורת חליפין בקידושין, ואפי' בכלי שיש בו שו"פ. ולא ביאר כ"כ למה באמת לא מהני בכלי שיש בו שו"פ, אף דלכאו' לית בו גנאי. וביאר **הרשב"א** דשם חליפין חד הוא, וכיון דלא מהני בחליפין פחות משו"פ, גם בחליפי שו"פ לא מהני, אף שאין בהם גנאי, וכן משמע מדברי **הר"ן**. אולם ע' **בדברות משה** (ג', ענף א') דהבין בדברי רש"י דכיון דחליפין איתנהו בפחות משו"פ, א"כ כל קנין חליפין ממילא גנאי הוא, ואפי' חליפין דשו"פ הוי קנין של גנאי.

וע' בתוס' רי"ד שכ' דהיכא שרוצה לקדשה בסודר זה גופא, מקודשת (אם יש בה שוה פרוטה), אפי' אם הזכיר בו שם חליפין. ומה שאינה מקודשת כאן, היינו היכא דהתנה עמה לקדשה במנה ולא הי' נותנה לה עכשיו, אלא התפיסה את הסודר שתתקדש לו ולא תוכל לחזור בה, והוא יתחייב ליתן לה המנה לאחר זמן, בכה"ג ודאי אינה מקודשת, כיון דלא נתרצתה להתקדש לו אלא במנה, ומנה אין כאן. וע' **באבני מלואים** (כ"ט, ב') שביאר דברי התורי"ד ע"פ דברי **הסמ"ע** (חו"מ ק"צ, א') דמה דשדה נקנה בש"פ היינו כשנותן הש"פ בעד שיווי המקח. וא"כ, י"ל דכשנותן הסודר בעד שיווי האשה, א"כ מהני משום לתא דכסף שבו, ונקנית בתורת שיווי, אבל בחליפין שהוא נותן הסודר רק לקנין, אז בכה"ג הוי בתורת חליפין ואינו בתורת כסף ולא מהני. והק' עליו **בחי' הגרנ"ט** (צ"ב), מהכ"ת דגם הסודר אינו ניתן בתורת שיווי, אדרבה, לימא דכוונתו לקדשה בסודר ובמנה. והוא ביאר דברי התוס' רי"ד על פי מש"כ **תוס' בב"מ** (מז.) שיש ב' דינים בחליפין, יש חליפין בקנין סודר ויש חליפי שוה בשוה. והביאור הוא, דקנין שוה שוה הוא דומה לקנין כסף, אלא דבמקום תשלומי שיווי (דהיינו דמי) החפץ, הוא נותן חפץ שלו לחבירו. וי"ל דבקידושין ג"כ קנין חליפי שוה בשוה מהני, אע"ג דקנין סודר לא מהני. וא"כ, י"ל דזהו הביאור בדברי התוס' רי"ד, דבחליפי שוה בשוה צריך ליתן כל החפץ בשעת החליפין, וא"כ זה מהני בקידושין [אפשר משום שדומה לקנין כסף], משא"כ קנין סודר לא מהני, כיון דאי"ז חליפי שוה בשוה, אלא סתם קנין סודר.